

Erik Lindgren

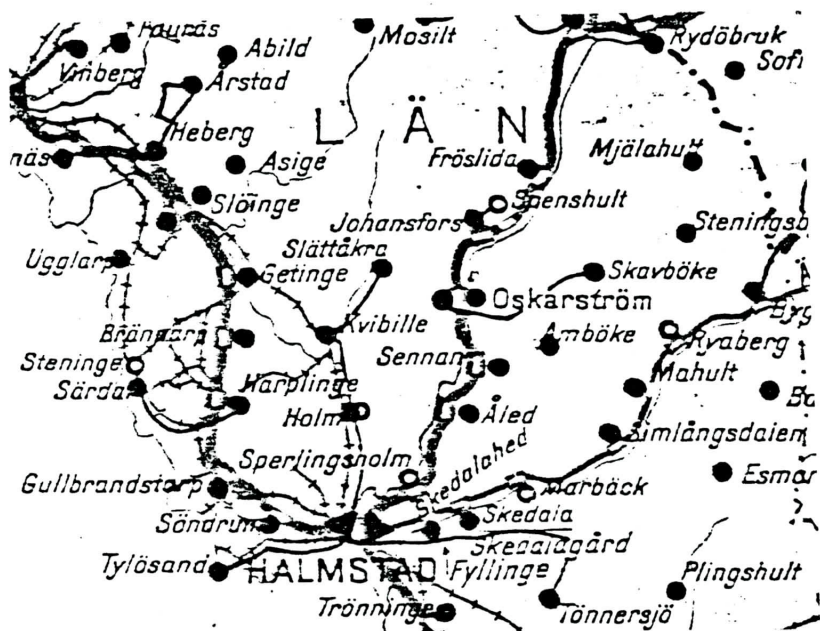
Om posten vid några Halländska orter

Innehåll

	sid
Inledning	1
Kvibille	3
Slättåkra	5
Steninge	7
Skavböke	10
Tylösand	17

Häftet som berör halländska orter i den posthistoriska skriftserien

- 76. Något om kortlivad post i Halland
- 131. Posten i Höks härad
- 239. Posthistoria från Fjäre härad
- 243. Posthistoria från Årstads härad
- 244. Posthistoria från Faurås härad
- 291. Något om posten vid Falkenbergs järnväg
- 292. Något om posten utmed Varberg-Åtrons järnväg
- 293. Något om posten vid Kinnared-Fegens och Fegen-Åtrons järnvägar
- 318. Något om posten vid Västkustbanan, delen Ängelholm-Halmstad
- 319. Något om posten vid Västkustbanan, delen Halmstad-Varberg
- 320. Något om posten vid Västkustbanan, delen Varberg-Göteborg
- 342. Posthistoria kring järnvägen Halmstad-Värnamo
- 344. Posten vid järnvägen Halmstad-Bolmen
- 345. Om posten i Viske härad
- 346. Om posten i Himle härad
- 347. Om posten i Kvibille, Slättåkra, Steninge, Skavböke och Tylösand

Utdrag ur 1939 års post- och telekarta

Inledning

Under år 1982 skrev jag efter ingående arkivstudier ett manuskript avseende en planerad bok om halländsk posthistoria. Upprepade försök att finna en utgivare misslyckades. Efterfrågan från läsare av mina skrifter om posthistoria från andra orter har föranlett mig att i häftesform ge ut delar av det utarbetade manuskriptet. De delarna täcker sammanlagt större delen av de halländska postorterna. Det fåtal som saknas där, har jag funnit anledning att beröra i detta häfte. Alla dessa utom Skavböke är belägna inom Halmstads härad.

Därmed har jag, ofta i avkortad form, avslutat mitt arbete med att överföra det väsentligaste ur manustexterna om Halland till de skrifter som listas härinvid på häftets insida. För samtliga bevaras förlagorna och dessa kommer att hållas tillgängliga för kopiering av det antal exemplar, som kan bli efterfrågade.

I detta häfte, som är nr 347 i den posthistoriska skriftserien, har jag placerat de olika avsnitten i kronologisk ordning, d v s i den ordning berörda poststationer tillkommit. Tre av dem har öppnats samtidigt, nämligen vid kronobrevbäringens upphörande i Halland. Dessa finns inbördes i bokstavsordning.

För läsares synpunkter på mina texter är jag tacksam.

Växjö i november 1998

Erik Lindgren
Blåbärsvägen 4, 352 45 VÄXJÖ

Kvibille

Den vid 1874 års ingång genomförda kronobrevbäringsreformen fick bl a till följd att Kvibille fick sin första poststation. Denna förlades till gästgivaregården, där gästgivaren i egen hög person, A R Holm, antogs till föreståndare med 150 kr i årsarvode. Detta belopp är en bjärt kontrast mot den ringa ersättning som Johan Petter Svensson fick för sitt bestyr med posten i Slättåkra (sid 5 i detta häfte).

Holm, som var ledamot av riksdagens första kammare, var van vid att röra sig med god betalning för sina arbetsinsatser. Han var inte nöjd med det arvode poststyrelsen medgav utan sade upp sig i december 1874 med besked om sin önskan att bli kvar, om arvodet höjdes till 400 kr. Poststyrelsen skrev till länsstyrelsen den 17 december med begäran om förslag på en lämplig person, som för högst 300 kr kunde åta sig befattningen. Det blev nu handlanden G O Graf som trädde till som föreståndare enligt poststyrelsens beslut den 7 januari 1875, med 300 kr i årsarvode.

Frimärksförsäljningen var stor i Kvibille (742 kr år 1876 och 833 kr år 1877). Något tal om poststationens indragning blev det inte i samband med att man planerade för att införa lantbrevbäring. Vad som präglar arkivets dokument om Kvibille under tiden före sekelskiftet är i stället postföringsfrågor. Protokollet vid en kommunalstämma den 25 juli 1886 börjar på följande sätt:

"Till följd därav att postföringen på Göteborgsvägen från Halmstad förbi Kvibille kommer att indragas, så fort Mellersta Hallands järnväg bliver öppnad, vilket antages ske inom nästa September, har fråga blivit väckt om lämpligaste sättet att ordna ny postgång, som i någon mån ersatte den gamla".

Förhandlingarna under stämman utmynnade i en önskan om att postgången till Kvibille skulle ordnas genom en skjuts mellan Harplinge och Oskarström. Man var däremot inte med på att skjutsen skulle utgå från Getinge. I Harplinge inrättades en förenad post- och järnvägsstation den 21 september 1886 och i Getinge flyttades samtidigt den då mer än tolv år gamla poststationen till järnvägsstationen.

Nu fick gästgivare Holm åter ett kontrakt med postverket. Detta avsåg postföring dels mellan Harplinge och Kvibille och dels mellan Kvibille och Oskarström över Slättåkra. Han begärde i ett brev den 25 september ett sådant tillägg i kontraktet, som gav honom rätt att låta resande följa med på postföringsturer.

Postinspektör Hugo Winroth i Malmö ansåg att Holm borde få det tillståndet i likhet med vad entreprenörer på kärrepostlinjen mellan Tenhult och Ödestugu i norra Småland hade fått. Holm fick bifall på sin begäran. Det framgår inte av handlingarna vem som i verkligheten fullgjorde postföringen för hans räkning, eller med hur mycket Holm ersatte denne "underentreprenör".

Holm blev återigen poststationsföreståndare, när handlanden G O Graf avled den 6 februari 1890 och fann då för gott att acceptera det årsarvode på 300 kr, som Graf hade haft sedan tillträdet 15 år tidigare. Under Holms tjänstledighet i mars 1892 "för skötande av egna angelägenheter" vikarierade handlanden Edvard Ferdinand Svensson för honom och blev ordinarie poststationsföreståndare den 1 april 1892. Holm flyttade nu från orten. Men Svenssons postanställning blev kortvarig. Han flyttade från Kvibille i oktober 1892 och poststationen övertogs då av folkskolläraren och organisten Albert Sjölander.

Fem år senare anmälde postinspektionen till poststyrelsen, att arvodet till poststationsföreståndaren i Kvibille, 300 kr per år, ansågs vara för högt med hänsyn till den låga frimärksåtgången. Denna hade varit 523 kr år 1895 och 514 kr år 1896. Albert Sjölander accepterade en reducering av årsarvode till 275 kr. Detta behöll han oförändrat till sin död i januari 1905, då hans änka Hilda Beate Sjölander övertog kontraktet på samma villkor. När hon slutade i postverkets tjänst med 1918 års utgång, hade hon lyckats uppnå 300 kr i årsarvode jämte ett dyrtidstillägg på 75 kr.

Nu blev handlanden Thure Einar Ågren föreståndare för poststationen. Han avlöstes med 1934 års ingång av Anna Ågren. Den 1 juli 1950 övertogs poststationen av Elsie Larsson, sedermera gift Karlsson. Vid postverkets omorganisation fick hon år 1977 med ny terminologi titeln postmästare vid "lokalpostkontor i delegeringsgrupp 3". Efter ytterligare rationalisering får Kvibille-borna numera sin service från postkontoret i Getinge.

Slättåkra

Hemmansägaren Johan Petter Svensson i Slättåkra förband sig att i samband med kronobrevbäringsreformen ansvara för en ny postgång från Kvibille vid den redan befintliga postlinjen Halmstad - Falkenberg. Den nya postgången skulle utgå till Slättåkra kyrkby med två turer i veckan.

Ersättning skulle betalas till Svensson med 37 kronor om året, ett belopp som också inbegrep arvodet som föreståndare för den från 1874 års ingång inrättade poststationen i Slättåkra. Med detta till synes oskäliga avtal delade han samma öde som flera andra postförare i mellersta Halland, däribland Per Pålsson i Eftra och Per Persson i Semb. I deras kontrakt angavs det också att postbefordringsersättningen inkluderade poststationsföreståndarearvode (posthistoriska skrifter 76 resp 243).

Den utomordentligt låga ersättningen för två olika uppgifter föranledde Svensson att efter knappt ett halvårs tid låta höra av sig i ett brev till poststyrelsen. Han skrev bl a följande:

"Då jag för det alltför billiga priset: 37 Rd, åtog mig bära posten från Slättåkra prästgård till Qvibille gästgivaregård under innevarande år, tvenne gånger i veckan, var det av kronofogden i orten, som med mig ackorderade, ej nämmt, att jag skulle uppehålla mig på Qvibille poststation 2 hela timmar varje gång, som jag nu måste, ej heller var det meningen eller ens satt i fråga, att jag skulle sköta postexpeditionen här, vilken förhindrar mig att utom hemmet, såsom förr, förtjäna något med mitt snickerihantverk, varför jag härmed ödmjukast anhåller, att få en förökning av 15 Rd i postbefordring, samt för expeditionen 30 Rd, eller tillsammans 80 Rd för hela innevarande år.

Att jag med denna begäran är billigare än någon annan, åtminstone i detta län, kan inhämtas därav, att jag har en väglängd av 2 424 fot att förslaga posten, d v s närmare 3/4 mil och detta 2 gånger i veckan".

Troligen förundrade man sig i poststyrelsen över att Svensson kunnat acceptera de hårda villkoren så länge som till den 10 juni, då han skrev det nu citerade brevet. Det blev påtecknat med orden

"får förhöjning till 80 rdr, från årets början räknat". Man kan möjligen undra varför poststyrelsens handläggare bibehöll beteckningen "rdr", eftersom kronreformen (övergång från riksdaler till krona) hade genomförts vid 1874 års ingång. Begreppet riksdaler förekommer ofta i handlingarna länge under år 1874.

Svenssons arvode höjdes senare och kombinerades inte längre med postföringsersättningen. I Slättåkra såldes år 1876 frimärken för 109 kr och år 1877 för 101 kr. Poststationens eventuella indragning diskuterades i samband med en översyn av länets postnät vid lantbrevbäringens införande ett par år senare. Då hade Svenssons årsarvode höjts till 100 kr och täcktes nätt och jämt av intäkterna från frimärksförsäljningen. Poststationen räddades dock från indragning. År 1886 höjdes årsarvodet till 125 kronor.

Maria Sjölander efterträdde Johan Petter Svensson som poststationsföreståndare i Slättåkra med oförändrat årsarvode. När hon i december 1889 begärde höjning av arvodet till 200 kr, vände sig poststyrelsen till länsstyrelsen med önskan om förslag på *"myndig och lämplig person att från och med den 1 april 1890 genom kontrakt åtaga sig poststationsföreståndarebefattningen i Slättåkra"*.

Någon sådan person fanns inte och Maria fick den begärde löneförbättringen, men i januari 1891 sade hon upp sig för gott. Hon efterträddes då av Anna Sjölander. I samband med giftermål övertogs kontraktet av Annas make, folkskolläraren Mårten Josef Alström, vid 1896 års ingång enligt poststyrelsens beslut den 18 oktober 1895, nu med årsarvodet oförändrat, 200 kr.

Med efter hand stigande ersättning, så småningom enligt reglerade grunder, satt Alström kvar på befattningen som poststationsföreståndare till den 1 juni 1943, då 75 år gammal. Anna Maria Arwidson, senare gift Johansson, efterträdde honom och fick uppleva poststationens indragning. Den ersattes med lantbrevbäring från Oskarström den 1 september 1957 på en linje, där Anna Maria själv blev brevbärare. Vid det tillfället avgick trafikbussägaren Johan Andersson i Gräsås som lantbrevbärare. Han hade befordrat post till dem som bodde utmed vägen Slättåkra-Gräsås under omkring 40 år, en väg som nu blev inrangerad i lantbrevbärservice.

Åtta år senare, den 30 september 1975, körde Anna Maria sin sista lantbrevbäringstur som aktiv tjänsteman. Inför pensioneringen hyllades hon inte bara av postchefen i Oskarström, Sven Wester, och postmästare Urban Ek i Halmstad, utan också av många av de personer, som representerade de 177 hushållen vid lantbrevbäringslinjen.

1874-01-01-1879-07-31
1887-07-01-1978-08-31

Steninge

Med J K Johansson som föreståndare mot ett årsarvode av blott 25 kr inrättades en poststation i Steninge vid 1874 års ingång. Den förlades till en punkt vid den samtidigt nyinrättade postföringslinjen väster om huvudvägen mellan Halmstad och Falkenberg. I en vid både sträckte sig vägen där närmare havet än genomfartsvägen.

Poststationen hörde till de många, som efter kort tid ansågs överflödiga. Den övertogs av handlanden A J Svensson med ett till 100 kr höjt årsarvode enligt poststyrelsens beslut den 3 december 1874. I poststyrelsen pågick då en översyn över några av de, som man tyckte, alltför hastigt tillkomna halländska poststationerna. Ett preliminärt beslut fattades om att poststationen i Steninge skulle dras in vid halvårsskiftet 1875. I ett telegram beordrades postkontoret i Halmstad den 27 mars 1875 att säga upp kontraktet med Svensson, varvid den gällande uppsägningstiden på tre månader kunde iakttas.

Det är ovisst, varför den beslutade indragningen inte genomfördes. Svensson avlöstes av en ny föreståndare, sadelmakaren Nils Petter Pettersson, redan den 1 oktober 1875 enligt poststyrelsens beslut den 24 september 1875. Dennes årsarvode blev oförändrat 100 kr.

Poststationens indragning togs upp till ny prövning, när man år 1878 började göra upp planerna för införande av lantbrevbäring i Halland. I anslutning till denna nya organisation anmodades kommunerna att utse personer som utan avlöning från postverket skulle förmedla post med lantbrevbäraren för de sockenbor, som inte kunde få kontakt med denne under turen. Sådana personer kallades kommunombud och hade till uppgift att vårda posten under tiden mellan lantbrevbärarens besök och postens avhämtning samt vice versa i de fall korrespondenterna ville skicka post. Platsen, där kommunombuden förvarade posten, började på olika håll i landet kallas för "nederlag".

Vid en kommunalstämma i Steninge den 6 december 1878 beslöt man att poststationsföreståndare Pettersson skulle utses till kommunombud, om poststationen drogs in. Kommunen skulle ersätta honom för besväret med tre öre per brev som han förmedlade och en krona för varje årsprenumeration på tidningar som kom oftare än två gånger i veckan.

Det var inte så vanligt att sådan ersättning betalades ur kommunens kassa. De personer som hade postärenden, brukade själva få ersätta lantbrevbäraren på lämpligt sätt. I fallet Steninge är protokollsutdraget svårtolkat, men det förefaller som om beslutet om kommunal ersättning inte gäller privata tidningar eller brev, utan att kommunombuden skulle få ersättning direkt av korrespondenterna. Protokollets sista mening lyder: *"Af adressater och afsändare af bref; samt af prenumeranter å Tidningar skall denna afgäld betalas och ej af almäna Kommunalkassan"*.

Poststationsindragningar i samband med lantbrevbärings införande var oftast impopulära och det hände inte sällan, att kommunalstämmorna vägrade att utse kommunombud. I Steninge vållade denna detalj inte några svårigheter. Postmästaren i Halmstad uppgav i ett brev till poststyrelsen den 3 maj 1879, att han på poststyrelsens anmodan hade sagt upp kontraktet med Pettersson om att sköta poststationen. Det då tillämpade årsarvodet på 100 kr vägdes mot frimärksförsäljningen. Denna hade uppgått till 70 kr under 1877.

Lantbrevbäringslinjen utlystes ledig till ansökan. Johan Nilsson i Harplinge antogs, sedan han lämnat det lägsta anbudet. Han begärde kr 2:75 för varje tur, fram och åter, från Halmstad över Söndrum och Fjällaregården till Steninge. Det blev således han, som fick ersätta poststationen, när denna drogs in den 31 juli 1879.

Med tillkomsten av järnvägen mellan Halmstad och Varberg kunde postgången till Steninge ändras. Vid en kommunalstämma den 1 augusti 1886 uttalades, att poststationen i Harplinge, som skulle öppnas i järnvägsstationen, skulle vara den lämpligaste utgångspunkten för lantbrevbärare, och att skolhuset i Steninge kunde bli utdelningsplats för posten.

Den 21 september 1886 inrättades poststationen i Harplinge och samtidigt öppnades en lantbrevbärings därifrån till Steninge. Det skulle nu inte dröja så länge, förrän Steninge på nytt fick en poststation.

Disponenten vid Steninge glasbruk Fredrik Brusewitz skrev den 12 november 1886 till poststyrelsen, att Steninge Bruksbolag ville ombesörja posttransporten mellan Harplinge och Steninge, om

postverket anslog ett mindre belopp som arvode åt föreståndaren vid en blivande poststation i Steninge.

Postinspektör Winroth i Malmö tillstyrkte framställningen, dock under förutsättning att årsarvodet till den blivande föreståndaren inte översteg 130 kr, d v s det belopp som, hade anslagits till lantbrevbäraren på linjen Harplinge-Steninge. Lantbrevbäraren blev uppsagd per den 1 juli 1887 och från samma dag inrättades poststationen i Steninge med bokhållaren Axel Theodor Sjöstrand som föreståndare. Den 1 februari 1913 övertogs befattningen av handelsföreståndaren Birger Falkström med 150 kr i årsarvode. Det var i praktiken samma belopp, som under de närmast föregående åren hade betalats till Sjöstrand, eftersom denne från 1910 års ingång fick 20 kr i provisionsersättning utöver det oförändrade årsarvodet på 130 kr. Sådan provisionsersättning utbetalades efter viss schablon till poststationsföreståndare såsom ersättning för att de efter 1909 års utgång inte fick någon provision på försäljning av frimärken.

Falkström blev med efter hand ökad ersättning kvar som poststationsföreståndare till den 1 april 1954, då dottern Ingrid Johansson tog över. När hon slutade sin postala anställning den 31 mars 1970, blev Anna-Lisa Engvall vikarie. Det 80-tal hushåll, som använt sig av poststationen, överfördes till att betjänas med lantbrevbärare. Från och med 1971 hölls poststationen bara öppen under sommartid, då ungefär 200 hushåll utnyttjade den under perioden juni-augusti.

Under de fem sista åren av sommarpoststationens verksamhet ansvarade Ingrid Andersson för dess skötsel. Efter säsongens slut 1978 drogs den inför gott. Som ett kuriosum kan nämnas, att samma datumstämpel ("*normalstämpel 27*"), som tillverkades till poststationens återöppning den 1 juli 1887, alltså var i bruk vid indragningen 1978.

Skavböke

1896-08-01–1960-06-30

Enslövs församling i Tönnersjö härad fick en poststation med socknens namn i samband med kronobrevbäringsreformen 1874. Man kan säga att den vid riksdagsbehandlingen uttalade målsättningen om "en poststation i var socken" var väl högt satt men ändå blev någorlunda tillgodosedd i Halland. Senare skulle Enslövs socken få dubbelt upp, för en poststation öppnades i Skavböke den 1 augusti 1896, hela 22 år efter att kronobrevbäringsreformen hade inletts.

Bakom denna förbättring låg folkskolläraren Efraim Karlsson, som envist kämpade för den. Han skrev redan den 10 januari 1888 till poststyrelsen och föreslog att en poststation skulle inrättas med post två gånger i veckan från Åled. Den ursprungliga poststationen i Enslövs socken hade fått namnet ändrat till Åled den 15 april 1884, detta på grund av besked från järnvägens trafikchef, att stationsnamnet Enslöv ofta förväxlades med Eslöv.

Efraim Karlsson framhöll i sitt brev till poststyrelsen, att de som bodde längst norrut i socknen hade över två mils väg till närmaste poststation. Behov av ordentlig postgång fanns, menade han, *"ty dels har tidningarna nu trängt ned till nästan alla hem, och dels har utvandringen till Amerika på senare åren så tilltagit, att snart ingen familj finnes, som ej har någon anförvant i Amerika, med vilken man brevväxlar. Behovet av en poststation kan bland annat inses därav, att befolkningen från och med i år själv bekostar eget postbud (två gånger i veckan) som befordrar posten mellan Åled och Skavböke"*.

Resultatet av framställningen blev poststyrelsens beslut att en lantbrevbäringslinje skulle inrättas från Åleds poststation över Sennan till Skavböke med hemmansägaren Nils Magnus Bäckman som kontraktsanställd.

Föreståndaren för den förenade post- och järnvägsstationen i Åled, Axel Gyllenbåge, uttalade sig över Efraim Karlssons förslag om en poststation i Skavböke. Han bekräftade, att postgången behövde förbättras och ansåg att man borde undersöka, om en eventuell postlinje från Åled inte borde sträckas ännu längre än till Skavböke.

Efter poststyrelsens beslut att inte gå folkskolläraren till mötes i fråga om en poststation men väl inrätta lantbrevbäring dröjde det innan den anställde lantbrevbärarens kontrakt började tillämpas. Efraim Karlsson påminde poststyrelsen om beslutet i ett brev den 11 juni 1888 och erbjöd sig däri att bli kommunombud (ett sådants funktion berörs nederst på sid 7 i detta häfte). När de första kommunombuden tillsattes år 1878 i samband med introduktion av lantbrevbäring, beslöt poststyrelsen att dessa inte skulle avlönas av postverket.

Denna regel accepterade Efraim Karlsson och antogs som kommunombud och tillika frimärksförsäljare. Efter vunnen erfarenhet av denna funktion en tid efter att lantbrevbäringen kommit till stånd, skrev Efraim den 27 april 1889 till poststyrelsen *"att då inkomsterna för brevporto, som försålts av mig, ansevärt överstigit brevvärdens lön, så hoppas jag att inkomsterna för brevporton och tidningar skulle, om ej genast, så åtminstone i en snar framtid betäcka utgifterna för en poststation"*.

Kommunombudet arbetade under tämligen vidriga omständigheter, något som målande framgår av fortsättningen i Efraims brev:

"Oaktat nästan all post, som brevvärdens befordrar, går genom ombudet, så finns där varken väg, taxa för postförsändelser eller tidningstaxa. En postanvisning å ett obetydligt belopp måste avhämtas vid Åled, som för många är beläget på över två mils avstånd. En motbok för insättning i Postsparbanken måste skickas till Åled, där den ofta blir liggande tills jag själv avhämtar den från poststationen".

Brevet utmynnade i en förnyad framställning om en poststation i Skavböke. Axel Gyllenbåge fruktade att han vid bifall skulle få minskad omsättning och bemötte i ett brev till postinspektionen den 9 maj 1889 Efraims uppgifter. Han ansåg sig inte kunna förorda dennes anhållan om en poststation men tillade att det skulle vara till stor bättnad för befolkningen, om brevvärdsturens utökades från två till tre per vecka. Postinspektör Winroth ansåg att framställningen var framkallad av Karlssons *"livliga åstundan att bli föreståndare för den ifrågasatta poststationen"* och avstyrkte bifall på det bestämdaste. Ärendet påtecknades efter föredragning i Stockholm den 18 juni 1889 med orden *"ansågs ej för påkalla vidare åtgärd"*.

Två år senare förnyade Efraim Karlsson sin ansökan och meddelade samtidigt: *"Dessutom anser jag mig ej längre kunna stå till allmänhetens tjänst med postutväxlingen under sju dagar i veckan utan den ringaste ersättning"*.

Detta brev tog man tydligen med en klackspark, som det heter ibland, och påtecknades i Stockholm blott med anteckningen att poststyrelsen vidhöll sitt tidigare beslut.

Den 26 juni 1892 hölls en kommunalstämma i Enslövs skolhus, då man bland annat skulle välja ett kommunombud i stället för Efraim Karlsson, som hade av sagt sig uppdraget. Ur stämmaprotokollets fjärde paragraf hämtas följande:

"Som med detta uppdrag följer åtskilligt besvär, bestämdes att adressaten skall till kommunombudet erlägga en avgift av tre öre för varje brev, brevkort, korsbandsförsändelse, paket eller annan postförsändelse, som genom kommunombudet kommer adressaten tillhanda, men försändelse, som till kommunombudet lämnas för befordran skall befordras mot stadgat porto. Till kommunombud återvaldes därefter skolläraren Efr. Karlsson i Skavböke med fullmakt att för adressaternas räkning mottaga och kvittera alla slags värdeförsändelser och paket".

Det finns inga anteckningar i ärendet om hur invånare i trakten kring Skavböke reagerade över de nytillkomna extra utgifterna för korrespondensen. Sannolikt tycke de att det var orättvist, eftersom de som bodde så, att de kunde få post med lantbrevbäraren, inte behövde betala någon avgift för att få sin post. Några fick betala förmedlingsavgifter till självvalda, inofficiella ombud utmed linjen.

För postmyndigheternas del blev det emellertid lugnt under fyra år och nästa akt i det digra ärendet om posten i Skavböke finner vi daterad den 12 mars 1896. Då skrev Efraim Karlsson till poststyrelsen bland annat följande:

"Här råder det egendomliga förhållandet, att endast ett fåtal gårdar äro belägna vid den i övrigt mycket trafikerade vägen, då de flesta vidkännas särskilda avgifter till personer som förmedla utväxlingen av posten".

Här tycker man sig skönja att Efraim kände av en form av konkurrens från de inofficiella ombuden, vars verksamhet minskade hans möjlighet till ersättning. Han framhöll i sitt brev till poststyrelsen, att förmedlingsavgifterna verkade hämmande på lantbrevbärarens verksamhet. Endast åtta familjer bodde så, att de kunde få sin post direkt av lantbrevbäraren.

Denna gång var det inte järnvägspoststationsföreståndaren i Åled som anmodades yttra sig över den i brevet förnyade framställningen om en poststation i Skavböke. Nära Halmstad-Nässjö järnväg hade en poststation blivit inrättad i Sennan den 1 juli 1895 och lantbrevbäraren organiserats om. Från Sennan utgick den nytillsatte lantbrevbäraren Bernt August Johansson.

Poststationsföreståndare J E Wilhelmsson i Sennan var positiv till en poststation i Skavböke, förbunden med Sennan genom gångpost tre gånger i veckan i stället för lantbrevbärare. Kronolänsman Fredrik Nilsson var däremot tveksam och uppgav i ett brev den 18 april 1896, att även om många hemman skulle ha nytta av en poststation i Skavböke, så var den del av Torups socken, som gränsade intill Enslövs socken, också i behov av en lantbrevbärare från Torup. Därför, menade han,

"torde den nu föreslagna poststationen i Skavböke icke böra inrättas utan i samband med inrättandet av postföring mellan Torup och den ifrågasatta poststationen".

Postmästare Per Henrik Pyhlson i Halmstad ansåg i sitt yttrande *"det ännu vara för tidigt inrätta en poststation i Skavböke med den ringa korrespondens där lär finnas".*

Men nu hade postinspektionen en annan uppfattning. Därtill bidrog troligen det faktum, att Efraim Karlsson förklarade sig villig att vara oavlönad under de första åren av den eventuellt blivande poststationens verksamhet. Poststyrelsen beslöt om poststationens tillkomst på detta villkor och den 1 augusti 1896 öppnades den.

Kontraktet gjordes bindande för Karlsson till utgången av juli månad 1901, vilket innebar att han skulle vara oavlönad under fem år. Den vanliga perioden för oavlönat arbete under försöksperioder för nya poststationer brukade begränsas till tre år.

Efraim Karlsson engagerade sig livligt i ortens postgång och på hans förslag blev lantbrevbäraren från Sennan ändrad på ett sätt som bidrog till att befolkningens behov kunde tillgodoses bättre. I samband därmed blev lantbrevbäraren Berndt August Johansson från Vrenninge uppsagd och Johannes Nilsson i Karlstorp antogs till lantbrevbärare med utgång från Skavböke. Han gick två gånger i veckan och fick kr 1:25 för varje tur fram och tillbaka.

Efraim bevakade sitt kontrakt som poststationsföreståndare och sade punktligt upp det till upphörande efter den oavlönade femårsperioden. Han fick nu teckna ett nytt kontrakt, som tillförsäkrade honom ett årsarvode på 50 kr. Efter hans egen uppsägning redan efter ett år höjdes arvudet till 80 kr. Frimärksförsäljningen hade under 1899 uppgått till 179 kr, under 1900 till 261 kr och under 1901 till 410 kr.

Postinspektionen uppgav i samband med Karlssons äskade löneförhöjning att poststationen inte ansågs kunna dras in och att *"den fordrade ersättningen ej torde få anses oskäligt hög"*. När Karlsson efter ännu ett år försökte få högre lön genom uppsägning av sitt kontrakt visade det sig att han inte var ensam om budet.

Postmästaren i Halmstad vände sig nämligen till en handlande i Årnilt och fick dennes erbjudande att bli poststationsföreståndare mot samma arvode som Karlsson hade. Inför risken att förlora sin postinkomst återtog Karlsson då sin uppsägning och kravet på högre arvode. I ett långt brev till poststyrelsen den 28 april 1904 menade han att en flyttning av poststationen till Årnilt skulle göra att det bleve

"så obekvämt det gärna kan bliva för den allmänhet, som nu trafikerar poststationen. Redan nu är poststationen belägen i södra delen av området i det att de, som bo långt åt söder utefter allmänna vägen, ha omkring 1/4 mil under det att de som bo längst norrut ha över 3/4 mil till poststationen. Att poststationen ändå kan sägas ligga centralt, beror på den nästan ständiga förbindelse, som hela området har med skolan".

Postmästare Olof Sekt, som år 1901 hade efterträtt postmästare Pylhson i Halmstad, skickade till poststyrelsen ett exemplar av tidningen "Halland" för den 28 april 1904 med en artikel under "ordet fritt". Den hade rubriken "Skall Skavböke poststation förflyttas till Årnilt?" och återges på vidstående sida.

Artikeln var skriven av Efraim Karlsson och retade troligen upp postmästare Sekt. I sitt remissyttrande till poststyrelsen anförde Sekt bl a följande:

"Ehuru Årnilt är beläget något mer än en kilometer söder om den nuvarande poststationen, anser jag likväl, att intet hinder bör möta för stationens förläggande dit, enär trakten är glest befolkad, och gårdarna ligga på rätt betydliga avstånd från varandra. Bäst hade dock varit om Karlsson på skäligena villkor fortfarande åtagit sig stationens skötande, då en ganska stor fördel vinnes därigenom, att posten av skolbarnen dagligen distribueras till skilda delar av socknen".

Och så blev det. Med efter hand något förbättrade villkor (årsarvode 120 kr från 1907) blev Efraim Karlsson kvar som poststationsföreståndare till 1923. Årslönen hade stigit till 300 kr jämte 120 kr i dyrtidstillägg och ett personligt tilläggsarvode på 100 kr för långvarig tjänst. Han fyllde 66 år på hösten 1923.

Nu flyttades poststationen till Årnilt, där handlanden Johan Kaleb Danielsson tog ansvar för den från den 10 augusti 1923. Den förflyttningen var dock kortvarig, för redan den 1 april 1924 fick postkunderna gå till skolan igen med sina postärenden. Då tillträdde folkskollärare Harry Artur Hedin som poststationsföreståndare. Han var i tjänst till poststationens indragning den 1 juli 1960, således i mer än 36 år.

Skall Skavböke poststation förflyttas till Årnilt?

Sedan nuvarande poststationsföreståndaren i Skavböke uppsagt sitt kontrakt med Generalpoststyrelsen angående poststationens skötsel mot ett arvode af 80 kr. för år, emedan han anser samma ersättning för liten, samt begärt att posten måtte transporteras tre å fyra gånger i veckan i stället för två har postmästaren i Halmstad, liksom vid ett par föregående tillfällen, vändt sig till en Handlande i Årnilt med förfrågan, huruvida han vore villig att åtaga sig poststationen mot det arvode som nu utgår. Härtill har han förklarat sig villig. Det lär sålunda vara höjdt öfver allt tvivel att postmästaren kommer att förorda en sådan förflyttning. Skulle denna vinna postinspektionens och Generalpoststyrelsens bifall, blefve det så obekvämt det gärna kan blifva för den allmänhet, som nu trafikerar poststationen. Redan nu är poststationen belägen i södra delen af området i det att de, som bo utetter vägen åt söder endast ha omkring en fjärdedels mil till stationen under det att de, som bo

längst norrut, ha öfver tre fjärdedels mil till stationen. Då posten ankommer vid 7 tiden på kvällen, afhämtas den af nästan alla, som bo söder om poststationen samt af dem, som bo på ungefär 1/4 dels mils afstånd från densamma. Omkring två tredjedelar af posten är då kvar, hvilken afhämtas af skolbarnen dagen efter. Skulle poststationen nu flyttas 1/8 dels mil söder om skolan till Årnilt, kunde posten ej afhämtas af skolbarnen och största delen af området finge ringa nytta af poststationer, hvaraf följden måste blifva en ansenlig förminskning af posttrafiken. Att personen, som lofvat åtaga sig uppdraget, fullt inser detta är tydligt, men att han ändå vill bidra till en för allmänheten så afvita anordning kan endast förklaras genom en allt för stor månhet om egna inbillade fördelar, samt ett ringaktande af den allmänhetsintressen, hvars tjänare hans önskar blifva.

Skavböke den 26 April 1904.

Efr. Karlsson.

Föregående sidors berättelse är baserad på handlingar i postens centralarkiv. Muntlig tradition har ibland en annorlunda bild och kan komplettera arkivens akter, men uppgifterna måste tas med varsamhet, ofta omöjliga att kontrollera.

Ibland förekommer i muntlig tradition namn på personer som aldrig varit i postverket tjänst utan blivit "anställda" av befolkningen som privata postbud. Inte sällan är sådan tradition värdefull på så sätt att man får en bild av hur förhållandena kan ha varit under perioder då det förekommit verksamhet för vilken postverket inte har haft ansvaret. I ett brev från Åke Mjörnå i Skavböke har jag fått uppgifter, vilka jag finner anledning att återge nedan som ett exempel på information av detta slag.

"Under 1860- och början av 1870-talet ombesörjde 'Post Stina' postföringen mellan Enslöv och Halmstad. Folkskollärare Nils Wahlqvist delade ut posten till ortsbefolkningen och från skogsbygden hämtade man i regel sin post på söndagarna vid guds-tjänsten.

Stundom sände man iväg ridande posthämtare. Såsom sådan fungerade Jonas Johansson i Karlstorp, då han i slutet av 1850-talet tjänade som dräng hos Nils Bengtsson i Bockalt. Han har omtalat att en i lacksigillet instucken fjäder utmärkte brådslande brev och att han red i sporrsträck till adressaterna med dessa.

Såsom postförare mellan Åled och Skavböke under den första tiden 1888-1889 anlätades industrichefen och ägaren till AB Plåtförädling Helsingborg, Anders Jönsson, som då bodde i Karlstorp och var 14 år gammal. För varje tur fram och åter, en vägsträcka på 24 kilometer, erhöll han trettio öre, dvs sextio öre i veckan för nära fem mils traskande med postväskan på ryggen.

I slutet av 1920-talet och början av 1930-talet befordrades posten mellan Sennan och Skavböke per cykel av Ivar Persson i Högås och sedermera även av brodern Bertil Persson.

Någon gång på 1940-talet övertogs postbefordran mellan Oskarström och Skavböke av Stig Johansson i Skavböke, vilken hade mjölktransporten i norra delen av socknen till mejeriet i Oskarström. Stig Johansson hade postbefordran till år 1960, då Skavböke poststation blev indragen och en reguljär lantbrevbäringslinje blev inrättad, vilken alltjämt fungerar".

1934-06-01--1977-08-31

Tylösand

En poststation med namnet Tylösand inrättades den 16 juni 1930, avsedd att hållas öppen den 1 juni - 10 september varje år. Dess första föreståndare blev Elsa Ingeborg Hansson. Efter att hon blivit föreståndare för poststationen Halmstad 2 på hösten 1937, blev Eva Linnéa Falkström hennes efterträdare i Tylösand från 1938 års säsong.

Trafiken blev alltmer omfattande och med 1947 års säsong statushöjdes poststationen till en tillfällig postexpedition. Dess öppethållandeperiod avkortades från och med år 1950 till att omfatta månaderna juni, juli och augusti. I det långa loppet krävde rationaliseringsåtgärder att service i denna form förändrades. Sommargästernas postärenden kunde lösas på andra sätt och postexpeditionen avvecklades med 1977 års slut.